

Kom van die plank af!

Het Rijksvastgoedbedrijf wikkelt onbeheerde nalatenschappen af namens de overheid. Het doel: zorgen dat zo veel mogelijk geld en goederen belanden bij de rechtmatige erfgenamen. De samenwerking met het notariaat verloopt goed, maar er zijn nog een aantal verbeterpunten.

TEKST Dorine van Kesteren | BEELD Truus van Gog

Ieder jaar overlijden honderden Nederlanders zonder dat iemand aanspraak maakt op hun erfenis. Er zijn geen erfgenamen, de erfgenamen zijn onbekend of simpelweg niemand is bereid om de nalatenschap aan te nemen. In zulke gevallen biedt het Rijksvastgoedbedrijf uitkomst. Dankzij het werk van Petra Junier en haar tien collega's kwam in 2018 ruim 8,5 miljoen euro alsnog bij de erfgenamen terecht. 'Wij nemen onbeheerde nalatenschappen in ontvangst en proberen deze zo veel mogelijk terecht te laten komen op de plaats die de wetgever heeft bedoeld', vertelt Junier, die hoofd is van de sectie onbeheerde nalatenschappen van het Rijksvastgoedbedrijf.

Volgens het oude erfrecht was het de taak van Domeinen Onroerende Zaken – de voorganger van het Rijksvastgoedbedrijf – om een curator aan te stellen die onbeheerde nalatenschappen afhandelde en diens rekening na afloop te controleren. Maar in de nieuwe wet was deze bepaling bij vergissing niet opgenomen. 'Hierin stond enkel dat de Staat verantwoordelijk is. Om te voorkomen dat onbeheerde nalatenschappen voortaan tussen wal en schip zouden vallen, heeft de toenmalige staatssecretaris van Financiën in 2003 onze afdeling opgericht.'

In 2018 behandelde het Rijksvastgoedbedrijf in totaal 1.600 zaken. Voor 2019 zal dat aantal ongeveer op hetzelfde uitkomen. Komen onbeheerde nalatenschappen steeds vaker voor? 'Domeinen wachtte tot zich iemand meldde met een onbeheerde nalatenschap, maar wij stellen ons proactiever op. We werken hard aan onze naamsbekendheid en trekken op met gemeenten, politie en de relevante brancheverenigingen. Misschien waren er vroeger dus wel evenveel zaken, maar kwamen deze alleen niet aan het licht.'

ERFGENAMENONDERZOEK

Het Rijksvastgoedbedrijf wordt ingeschakeld door onder meer bewindvoerders, gemeenten, woningcorporaties en de Belastingdienst. De eerste stap is om de waarde van de nalatenschap vast te stellen. 'Bij de Belastingdienst informeren we naar bankrekeningen, bij het Kadaster naar onroerend goed en bij het Verbond van Verzekeraars naar verzekeringspolissen. De kosten-batenverhouding moet namelijk wel in orde zijn: de kosten van onze werkzaamheden komen zo veel mogelijk ten laste van de nalatenschap. Als er bijvoorbeeld een auto of een volledig ingerichte huurwoning is, starten we een erfgenamenonderzoek. Maar dat doen we niet als er slechts 100 euro op een bankrekening staat.' De zoektocht naar erfgenamen start bij de

Gemeentelijke Basisadministratie, het boedelregister en het Centraal Testamentenregister. Indien nodig schakelt het Rijksvastgoedbedrijf ook het Centraal Bureau voor Genealogie of een buitenlandse onderzoeker in. 'We gaan door tot aan de zesde graad van bloedverwantschap. Gemiddeld duurt het onderzoek één tot zes weken. Reikt de zoektocht tot over de grens, dan kan het enkele maanden tot enkele jaren duren.' In de tussentijd probeert het Rijksvastgoedbedrijf de erfenis zo veel mogelijk veilig te stellen. Het beveiligt woningen met 'oppassers' en alarminstallaties en verlengt in uitzonderlijke gevallen zelfs de huurovereenkomst. 'We inventariseren of er geld, sieraden en kostbaarheden zijn. Die spullen slaan we netjes op.'

VEREFFENAAR

Als het Rijksvastgoedbedrijf een of meerdere erfgenamen op het spoor komt, dan luidt het advies altijd: ga naar een notaris. 'Wij dragen het dossier over aan de eerste notaris die zich meldt. Van erfgenamen in het buitenland vragen we een volmacht, zodat we voor hen een Nederlandse notaris kunnen zoeken. Hiervoor werken we samen met circa 25 notarissen. Het is onze taak om vermoedelijk onbeheerde nalatenschappen zo snel mogelijk weer beheerd de deur uit te laten gaan. En zodra een notaris aan de slag gaat met de afwikkeling, zien wij de nalatenschap als "beheerd" en zit ons werk erop. Wij doen dus uitdrukkelijk niet wat de markt kan doen.'

Aan erfgenamen die niet reageren, stuurt het Rijksvastgoedbedrijf een brief dat het

‘We laten onbeheerde nalatenschappen zo snel mogelijk weer beheerd de deur uitgaan’

een vereffenaar laat benoemen om de nalatenschap af te handelen. ‘Dat is in de regel een van de notarissen die met ons samenwerken.’ Zijn de erfgenamen onvindbaar, dan wordt het Rijksvastgoedbedrijf zelf vereffenaar. ‘Eventuele goederen zetten we om in geld. Daarmee kunnen schulden, zoals uitvaartkosten die door de gemeente zijn betaald, mogelijk toch nog worden voldaan. Het resterende bedrag storten we vervolgens in de consignatiekas van het ministerie van Financiën. Daar wordt het bewaard voor potentiële erfgenamen. Als zich na twintig jaar niemand heeft gemeld, dan vervalt het geld aan de Staat.’ Bij onbeheerde nalatenschappen met een waarde tot 8.000 euro hoeft het Rijksvastgoedbedrijf geen vereffenaar te worden. ‘Dan storten we het geld rechtstreeks in de consignatiekas. Boven dat bedrag móeten we vereffenaar worden als we geen erfgenamen kunnen vinden.’ Bij negatieve nalatenschappen treedt het Rijksvastgoedbedrijf doorgaans niet op als vereffenaar. ‘Wij willen Nederland niet belasten met de kosten van de afhandeling van nalatenschappen van mensen die het minder goed hebben geregeld. Maar dat kan anders zijn als er bijvoorbeeld 100.000 euro schuld is en wel nog 20.000 euro op een rekening. Dan worden wij vereffenaar uit maatschappelijk belang, zodat we die 20.000 euro nog naar de schuldeisers kunnen brengen.’

DUBBEL WERK

Het Rijksvastgoedbedrijf werkt nauw samen met het notariaat. ‘Met juridische vragen kunnen we terecht bij onze vaste notarissen.

En inmiddels hebben wij zelf zoveel kennis opgedaan over onbeheerde nalatenschappen, dat notarissen ook weleens bij ons te rade gaan.’ Junier is tevreden over de samenwerking met de beroepsgroep, maar roept notarissen wel op hun betrokkenheid bij onbeheerde nalatenschappen in te schrijven in het boedelregister. ‘In de praktijk gebeurt dit niet altijd. Daardoor doen we soms dubbel werk, met alle kosten van dien. Stel dat wij een woning laten taxeren en later blijkt dat er al een notaris mee bezig was. Andersom zijn we aan het uitzoeken of wij ons ook kunnen laten inschrijven in het boedelregister. Dat zou

natuurlijk prettig zijn voor het notariaat.’ Daarnaast weigeren sommige notarissen om een testament te overhandigen aan het Rijksvastgoedbedrijf. Junier: ‘Geef het testament aan ons of schrijf zelf de erfgenamen aan. Maar doe in ieder geval iéts. Want het is zonde als het geld maar op een rekening blijft staan.’ Ze vervolgt: ‘Een ander advies is om onbeheerde nalatenschappen niet te lang “op de plank” te laten liggen als het erfgenamenonderzoek niets oplevert, maar deze aan ons over te dragen. Want dan is de kans groter dat we samen tot een oplossing komen.’ ■

HANDREIKING VOOR NOTARISSEN

Wanneer is het slim om een onbeheerde nalatenschap over te dragen aan het Rijksvastgoedbedrijf? Verjaart het recht om aanspraak te maken op een nalatenschap ook na twintig jaar als een notaris in die tijd naarstig naar erfgenamen zoekt? Mag een notaris een testament overhandigen aan het Rijksvastgoedbedrijf? Deze en andere vragen worden beantwoord in de handreiking over de afwikkeling van onbeheerde nalatenschappen die het Rijksvastgoedbedrijf samen met Madeleine Hillen van Het Notarieel Bureau in opdracht van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft samengesteld. Het doel van de handreiking is tweeledig:

de samenwerking tussen het notariaat en het Rijksvastgoedbedrijf verder verbeteren én notarissen adviezen geven voor de praktijk. ‘Zo is het verstandig dat een notaris zich formeel door de kantonrechter laat benoemen tot vereffenaar van een onbeheerde nalatenschap. Dan is er toezicht op de afwikkeling en kunnen er later geen vragen komen over de (noodzaak van de) werkzaamheden die de notaris heeft verricht. Bovendien is er een grondslag voor betaling, waardoor het risico kleiner wordt dat de nota aan het einde van de rit niet wordt voldaan’, zegt Hillen. De handreiking is sinds eind september in te zien op NotarisNet.